

Help, mijn burger is een klusser

Gevaren van en kanttekeningen bij burgerparticipatie

De burger krijgt vandaag de dag de kans betrokken te worden bij het wel en wee van zijn gemeente. En dan niet alleen bij beslissingen over het besturen van zijn gemeente, maar soms ook bij uitvoer van werkzaamheden in de 'groene' openbare ruimte. Dat kan in deze tijden van bezuiniging nog weleens goed uitkomen. Soms schiet een bestuurder of groenbeheerder mij aan met de vraag 'of dit allemaal zomaar kan of moet' en dat het werk hem nu juist meer tijd gaat kosten en dus geld. Andere geluiden zijn er ook. Groenbeheerders die met goede afspraken alles onder controle houden. Toch is enige bezorgdheid wel op zijn plaats.

Auteur: Mr. Kitty Goudzwaard, Cobra Groenjuristen

Vrijwilligerswerk heeft een soort onduidelijkheid in zich. Voorkom dat door het stellen van een strak juridisch kader of kies voor een geheel andere 'werk'-constructie. Een voorbeeld is het bewerken van gemeentegrond. Daar hoeft lang niet altijd het label van vrijwilligerswerk aan te hangen. Bied de burger een huur- of bruikleenovereenkomst aan. Dan staan alle afspraken rond lusten en lasten goed op papier en heeft de gemeente geen onzekerheid over risico's, vrijwaring, voorlichting enzovoort en voorkomt men toch dat gronden door inbezitneming overgaan op de burger. Een bruiklener kan namelijk nooit door verjaring het eigendom verkrijgen. Leg vast wie de controle en onderhoud van bomen en groen doet en welk recht de gemeente houdt op het rooien van het perceel of het opzeggen van de overeenkomst. Zo kan de groenbeheerder ingrijpen als de groenstrook overlast of burenr

ruzies veroorzaakt. Een dergelijke overeenkomst kan ook aangeboden worden bij illegale grondinname. Let op: alle bruikleen, verhuur, pacht en verkoop van grond kan lastige neveneffecten hebben. Vraag daarom een juridisch expert om advies.

Vrijwilliger en zorgplicht

Blijft over de categorie burgers die wel participeren als vrijwilliger. En dat vraagt een gedegen voorbereiding. Vanaf 1 januari 2007 is de Arbowet in beginsel niet meer van toepassing op vrijwilligers. Toch is het inzetten van de burger als vrijwilliger niet een kwestie van vrijheid-blijheid. Want inzet bij (gemeentelijke) werkzaamheden brengt een zorgplicht met zich mee, vooral als die werkzaamheden niet zonder risico zijn of de vrijwilligers tot een zeer kwetsbare groep behoren. Zijn die risico's gezien de taak zeer duidelijk

aanwezig, dan moet de 'werkgever' zorgen voor training en juiste beschermingsmiddelen. Denk daarbij ook eens aan de inzet van vrijwilligers bij sportevenementen of bij hulp van vrijwilligers bij evacuatie van recreatieterreinen bij brand. Een vrijwilliger hoort op de hoogte te zijn van de risico's. Zo heeft de vrijwilliger die rondleidingen geeft in het bos recht op instructie over gevaren van beroepsziekten, zoals bijvoorbeeld tekenbeten. En de vrijwilliger in de zorg heeft net als zijn betaalde collega recht op vaccinatie ter voorkoming van beroepsziekten. Laat de 'werkgever' dit soort zaken na, dan kan hij aansprakelijk zijn voor schade.

Wees ook kritisch op het gezellig middagje 'buiten aan het werk'. Is wilgenknoten met twintig linkerhanden wel een goed idee? Een vrijwilliger kan ook schade aan een derde veroorzaken.

Is dit opzettelijk, dan is hij zelf aansprakelijk. Maar ook bij onopzettelijkheid kan sprake zijn van aansprakelijkheid. In beginsel kan dan de organisatie onder wiens regie of opdracht de vrijwilliger werkt aansprakelijk zijn. De 'werkgever' moet zich bovendien bewust zijn van het feit dat vrijwilligers niet altijd even voorzichtig zijn. Het verstrekken van slechts een informatiefolder hoe men veilig werkt zal dan onvoldoende zijn. Mogelijk moet een 'werkgever' zijn vrijwilligers dus vaker waarschuwen en begeleiden tijdens werkzaamheden.

De rechter kijkt bij een schadeclaim naar de relatie tussen vrijwilliger en organisatie. Naar het organisatorische verband van de werkzaamheden en het onverplichte en/of onbetaalde karakter. Komt de uitvoer van het vrijwilligerswerk meer neer op een echte arbeidsovereenkomst, dan is een organisatie eerder aansprakelijk.

Een voorbeeld van hoe de rechter naar letselschade tijdens vrijwilligerswerk kijkt, is een uitspraak van het Hof Amsterdam 29 maart 2011, LJNL: BQ2718. Een vrijwilliger krijgt tijdens testrit met een paard een ernstig ongeval. De rechtbank is van oordeel dat hierbij de zorgplicht door de manegehouder is geschonden. De manegehouder gaat in hoger beroep. Hij stelt dat de vrijwilliger slechts incidenteel en uit liefhebberij bij hem werkte. Voor het werk werd niet betaald en de vrouw mocht zelf bepalen welke werkzaamheden zij verrichtte. Toch ziet de rechter het testen van een paard als iets dat ook op grond van een arbeidsovereenkomst kan worden verricht. Hij bepaalt dat de eigenaar dus een zorgplicht had en dat hij de vrijwilligster goed had moeten voorlichten over mogelijke risico's.

Vrijwilliger aansprakelijk?

Zoals gezegd kan de vrijwilliger aansprakelijk zijn voor schade bij derden, bijvoorbeeld door zijn zeer grote onoplettendheid of opzettelijk gevaarlijk handelen. Dat hoeft niet per definitie bij uitvoer van praktische werkzaamheden te zijn. Ook de (mede)-bestuurder van een vereniging kan aansprakelijk zijn. Bij ondeugdelijk bestuur van een rechtspersoon kan het gehele bestuur gezamenlijk aansprakelijk zijn. Ook dan is artikel 2:9 BW (interne bestuursaansprakelijkheid) van toepassing. Hier geldt dat bestuurders een plicht hebben te controleren wat het bestuur als geheel doet. Dit zal vooral gevolgen hebben als het financiële beleid niet goed is. Anders dan men vaak denkt, kan van deze bestuurdersaansprakelijkheid niet bij reglement worden afgeweken.

Vrijwilliger tijdens uitje

Organiseert u een uitje voor de vrijwilligers? Als de vrijwilliger daar schade of letsel oploopt, dan is de vraag wie hiervoor aansprakelijk is. De gemeente als 'werkgever', de feestcommissie, de organisatie die het uitje uitvoert of de vrijwilliger zelf? Hiervoor kan het beste gekeken worden naar vergelijkbare rechtspraak die bekend is vanuit de arbeidsovereenkomst. Heeft de 'werkgever' zeggenschap over het uitje, dan is hij eerder aansprakelijk. Hoe risicovoller het uitje, des te eerder is de 'werkgever' aansprakelijk. Hoe leuk het ook is, liever een entente aanbieden, dan survival met hoge waterstand in de Ardennen. Een vrijwilliger is bovendien niet standaard verzekerd. Veel organisaties sluiten tegenwoordig een verzekering voor hen af. Toch kan het voor een vrijwilliger raadzaam zijn deze ook zelf af te sluiten.

Vrijwilliger en vergoeding

Geef de 'werkgever' een vergoeding, dan gelden voorwaarden. De Belastingdienst vindt een vrijwilliger iemand die niet bij wijze van beroep werkt voor bijvoorbeeld een sportorganisatie, een organisatie die geen aangifte vennootschapsbelasting hoeft te doen of een organisatie die een algemeen nut op het oog heeft. Voor personen vanaf 23 jaar kan een belasting- en premievrije vergoeding gegeven worden niet hoger dan €1500,- per jaar, € 150,- per maand of € 4,50,- per uur. Voor personen tot 23 jaar geldt eenzelfde vergoeding; het uurloon mag echter niet meer zijn dan € 2,50 per uur. De vrijwilligersvergoeding mag ook uit daadwerkelijk gemaakte onkosten bestaan. Vindt de Belastingdienst echter dat sprake is van een marktconforme vergoeding, dan is de vergoeding belastbaar voor loon- en inkomstenbelasting. Werkt een persoon voor meerdere organisaties en komt hij in totaal boven de maandelijkse vergoeding van € 150,- of de €1500,- per jaar, dan moet de 'werkgever' loonheffing inhouden en afdragen. Bij overschrijding van de maximumnormbedragen moet de organisatie een urenregistratie gaan bijhouden. Ontvangt een bijstandsgerechtigde een vrijwilligersvergoeding, dan mag dit niet hoger zijn dan € 150,- per maand of €1500,- per jaar, anders volgt een korting op zijn uitkering. Het vrijwilligerswerk moet bovendien bijdragen aan zijn re-integratie. Is dit niet het geval dan mag men slechts € 764,- per jaar met een maximum van € 95,- per maand ontvangen. Wees als 'werkgever' dus bewust van de vergoedingen die u verstrekt en de ongewilde gevolgen voor uw 'medewerker'.

Tips vrijwilligerswerk

- Regel uitvoerwerkzaamheden door burgers zoveel mogelijk door huur of bruikleen. Voorkom verlies van eigendom grond door 'vrijwillig tuinieren op gemeentegrond': sommeer tot ontruiming of bied een bruikleen- of huurovereenkomst aan.
- Voorkom willekeurig handelen met betrekking tot vrijwilligers: maak vrijwilligersbeleid.
- Voorkom aansprakelijkstelling voor schade aan vrijwilligers of derden: verdiep je in de risico's, kosten en baten van inzet vrijwilligers en zorg voor correcte (vrijwilligers)overeenkomsten, -verzekering, voorlichting, risico-inventarisatie en, zo nodig, training en middelen.
- Voorkom achteraf problemen rond financiën. Licht vrijwilligers in over maximumnormbedragen. Vraag schriftelijk aan vrijwilligers of zij ook andere vrijwilligersvergoedingen ontvangen. Overtreed geen normbedragen. Vrijwilligers kunnen hierdoor ernstig in problemen komen. Wees je bewust van de (financiële) kwetsbaarheid van sommige doelgroepen.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

<http://www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-4263>

De auteur mr. A.V.K. (Kitty) Goudzwaard is werkzaam als boomjurist bij Cobra Groenjuristen. Cobra Groenjuristen is onderdeel van www.cobra-adviseurs.nl. Lezers kunnen vragen stellen over dit artikel via k.goudzwaard@cobragroenjuristen.nl